

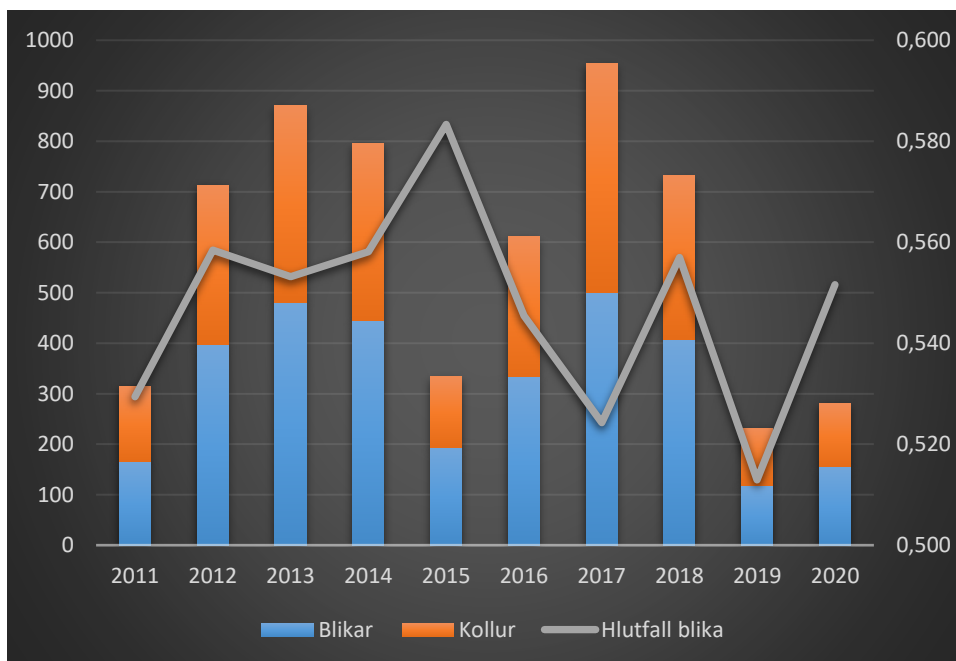
NÁTTÚRUSTOFA SUÐURLANDS

FUGLALÍF Í DYRHÓLAEY 16. APRÍL 2020 TILLAGA AÐ OPNUNARTÍMA ÁRIÐ 2020

Erpur Snær Hansen

21. Apríl 2020

Fuglalíf Dyrhólaeyjar var athugað 16. Apríl 2020 samkvæmt samkomulagi við Umhverfisstofnun. Tilgangur könnunarinnar var að afla upplýsinga til grundvallar ákvörðunar um takmörkun aðgengi almennings að eyinni um varptíma 1. maí – 25. júní en skilmálar í auglýsingu um friðum Dyrhólaeyjar frá 1978 heimila UST að setja slíkt umferðarbann. Daníel Freyr Jónsson sérfræðingur hjá UST og Aníta Björk Jóhannsdóttir Randíardóttir landvörður voru með í för. Skimað var af Háey og æðarfuglar taldir, gengið var með suður- og austurströndum Lágeyjar. Veður var mjög gott, hálfskýjað, þurrt og næstum logn og sléttur sjór.

1. Mynd. Fjöldi æðarfugla eftir kynjum og hlutfall blika af heildarfjölda.

Samtals sáust 17 tegundir fugla. Lítið sást af fuglum ofan á Háey og Lágey utan rita í Tónni og fýla sem sátu þétt í klettum á landi sem á dröngunum og voru mikið á flugi. Flekar (hundruðir) af svartfugli sáust við drangana og langvía sat líka þétt á syllum. Silfur máfar, svartbakar, sílamáfar, hvít máfar, skúmar og hrafnar sáust á stangli auk 2 bjargdúfa. Talsvert sást af fuglum í votlendi vestan við Lón, álftahópur, á annað hundarð jaðrökur, tugir stelka, nokkrir hrossagaukar og tjaldar auk tveggja stokkandarpara.

Sjófuglar eru algengastir fugla í Dyrhólaey, en öllum verpandi tegundum hefur farið þar fækkandi frá aldamótum¹. Þjargfuglar verpa flestir í dröngum og björgum og eru að mestu eða öllu lausir við áhrif ferðamanna og landrándýra. Á sjó sáust hundruð langvía, nokkrar álkur og teistur, fyrsti lundi ársins auk landsels í ósnum. Alls sáust 281 æðarfuglar (155 karlfuglar og 126 kvenfuglar) á sjó suður af eyinni. Hlutfall karlfugla á 2. aldursári (veturliða) var 17% sem er um þrefalt hærra en hlutfallið í fyrra (4,2%) sem aftur á móti var mjög lélegur árgangur. Ekki hafa verið taldir færri æðarfuglar eins og nú frá árinu 2011, að 2019 undanskildu. Sjór var sléttur og fugl ekki sestur upp þannig að þessi taling er fremur trúverðug. Æðarvarp árið 1982 taldi 80 hreiður, 400 hreiður árið 1984 og mest 800 hreiður um 1995, en hafði fækkaði í um 400 hreiður 1999.² Æðarvarp hefur verið nokkuð stöðugt árabilið 2011-2016, að meðaltali 161 hreiður (n=5, SD=54).³ Ástæður fækkunarinnar eru óþekktar. Fjöldi talinna æðarfugla í lok apríl segir lítið um líklegan fjölda varppara sama ár, en hinsvegar veitir hlutfall veturliða mikilvægar upplýsingar um nýliðun frá því árinu fyrr. Athyglisvert er að skoða breytingar á kynjahlutfalli í samhengi við heildarfjölda síðla apríl. Hlutfall blika vex 2011-2012 og helst stöðugt til 2014 og heildarfjöldi fugla yfir 700. Árið 2015 fækkar fuglum um helming og blikahlutfall nær hámarki (58,3%), fuglum fjölgar hratt næstu tvö ár meðan hlutfall blika lækkar aftur á móti hratt. Ekki sést skýrt mynstur frá 2018, en mikil fækkun fugla 2019 er samhliða lágmarki blikahlutfalls (51,3%), öfugt við það sem gerðist 2015.

Bæta mætti aðgengi ferðamanna með uppsetningu a.m.k. tveggja landfastra útsýnissjónauka austan og vestan við vitann og auka upplifun ferðamanna án truflunar fyrir fuglalíf. **Lundi.** Í Lágey væri heppilegt að koma fyrir niðurgrofnu (m.a. til að minnka landslagsáhrif) ílöngu skoðunarhúsi (observation hide) við lundavarpíð suður af varpinu (horft úr húsinu í norðurátt, yfir lundabyggðina í prófíl við brekkuna). Húsið lægi í austur-vestur og gengið væri inn í hvarfi frá varpinu að sunnanverðu. Myndi þetta gefa ferðamönnum færi á að skoða og mynda lunda á stuttu færi en um leið hlífa lundanum við truflun vegna mannaferða. Minkur getur auðveldlega eytt litlu lundavarpí eins og í Dyrhólaey í einni heimsókn og mætti íhuga að setja minkahelda girðingu til varna umhverfis varpið á Lágey a.m.k. Kríu hefur fækkað mikið og ekki var til bóta að byggja salerni á helsta varpstaðnum. Kría verður fyrir mikilli truflun af nálægri umferð manna sem getur valdið því að varp misfarist, sérstaklega í rysjóttíri. Takmörkun umferðar nálægt kríuvarpi er augljós lausn. **Æðarfugl.** Það vekur sérstaka athygli að eina árið (2012) á tímabilinu 2011-2016 sem refur sást ekki á eyinni var fjöldi æðarhreiðra talsvert yfir meðaltali eða 253 hreiður. Það er ekki þar með sagt að refur og minkur haldi varpinu niðri í Dyrhólaey, en nauðsyn strangs eftirlits er augljós. Áhrif refa og minka á æðarfugl eru mjög mikil og þarf ekki nema eina óheppilega heimsókn til að valda miklum skaða þannig að fuglinn færi jafnvel varpstaði sína þaðan burt eða hætti við varp. Um árabil hefur vel verið fylgst með landrándýrum af Evu Þorsteinsdóttur sem fer daglega um eyna snemma á morgnana í maí og júní og skimar eftir dýrum og ummerkjum þeirra vestan við eyna, og dýr sem sjást hafa snarlega verið felld. **Umferð manna,** sérstaklega að næturlagi hefur reyndar fælandi áhrif á landrándýr, en umferð ferðamanna hefur stórauðist á síðastliðnum áratug eins og alkunna er. Umferðarstýring ferðamanna seinni ár hefur reynst fremur torveld framkvæmd á mjög vinsælum stöðum samkvæmt upplýsingum frá starfsfólki UST, flest ferðafólk virðir afmarkaða göngustíga, en með svo mikilli umferð fólks eins og raun ber vitni er erfiðleikum bundið að takmarka umferð allra ferðamanna um viðkvæm varplönd. Virða allmargir gestir ekki lokanir á skiltum né tilmæli landvarða, og er þetta vandamál ekki bundið við skort á glöggri afmörkun gönguleiða t.d. með köðlum. Því er eðlilegast að reynsla landvarða sé lögð til grundvallar mati á því hvort hægt sé að beina umferð ferðamanna frá: (1) æðarvarpi með norðurbrúnum Lágeyjar, (2) kríuvarpi við tjörn við veginn upp á Háey, (3) á vestanverðri Lágey þar sem hefur verið strjált æðarvarp, (4) meðfram Lónsfjörunni vestan undir Háey, (5) lundavarp á austanverðri Lágey, sem og (6) lundavarpí vestan við vitann á Háey. Lagt er til að árið 2020 með að hafa Dyrhólaey opna 1. maí til 25. júní að því fyrirbyggjandi:

(1) Landverðir treysti sér til að takmarka umferð um fyrrgreind varplönd, að öðrum kosti er lagt til að lokað verði fyrir umferð fyrrnefnt tímabil. Eðlilegt er að loka Dyrhólaey að næturlagi á þessu tímabili, þar sem umferðareftirlit er ekki mögulegt. Talsvert hefur reyndar verið um að fólk virði ekki umferðarbann að næturlagi undanfarinn ár og þá aðallega ljósmyndarar.

(2) Komið verði upp stórum og læsilegum skiltum á Íslensku, Ensku og etv. fleiri tungumálum sem kveði á umgengnisreglur (þ.m.t að útivera gæludýra sé bönnuð).

(3) Vegurinn verði færður frá tjörninni á Lágey, en þangað til verði einungis leyfð umferð bíla þar framhjá.

(4) Afmörkun göngustíga með böndum eða keðjum, sem er vel á veg kominn.

(5) Landvörður sé búsettur í eyggi 1. maí – 15. júlí, en landvarsla er nú þegar orðin allt árið.

Heimildir

- 1 Hansen, E. S. & Sigurðsson, I. A. Úttekt á fuglalífi í Dyrhólaey 2012. Unnið fyrir Umhverfisstofnun október 2012. 17 (Náttúrustofa Suðurlands, Vestmannaeyjar, 2012).
- 2 Harðardóttir, M. & Þorleifsson, E. Ó. Fuglalíf í Dyrhólaey. Report No. NÍ-00003, 24 (Náttúrufræðistofnun Íslands, Reykjavík, 2000).
- 3 Sigfússon, A. Þ. Fuglalíf í Dyrhólaey - Minnisblað. (Verkís, 2018).